

Arbetsmarknadsdepartementet

Diarienummer A2023/01565

Härmed lämnar Sveriges Civilförsvarsförbund yttrande avseende SOU 2023:79 Arbetsrätten under krig och krigsfara.

Sveriges Civilförsvarsförbund är en frivillig försvarsorganisation som verkar inom den civila delen av totalförsvaret. Vi har sedan 1937, arbetat med civila myndigheter på nationell och regional nivå, framförallt nära befolkningen på lokal nivå i våra kommuner. Vi har 191 lokalföreningar och 21 distrikt, med närmare 2000 förtroende valda medlemmar. Vi organiserar utöver detta idag 3500 utbildade FRG-resurser placerade runt om i idag 152 kommuner. Ytterligare 39 kommuner står på tur och önskar starta upp frivilliga resursgrupper. Vi är den organisation som förväntas att organisera och hålla ihop civilsambällesorganisationerna, då vi de flesta civila sammanhang är den enda som är förordningsstyrda. Vi har även utbildning i att organisera spontanfrivilliga.

Vi har 260 instruktörer i vår verksamhet som informerar och utbildar civilbefolkningen i viktiga olycksförebyggande och beredskapshöjande frågor. Vi ser idag att vår organisation behövs mer än någonsin tidigare.

Sammanfattning:

Sveriges Civilförsvarsförbund ställer sig positiv till att betänkandet framförts. Vi ställer oss positiva till en justerad arbetsrättslig beredskapslagstiftning så att totalförsvaret och att arbetsrätten snabbt kan anpassas till krig, krigsfara och extraordinära förhållanden. Det är positivt att utredningen drar slutsatsen att arbetsrätten måste skyddas bättre. Vi betonar att även människorna i de frivilliga försvarsorganisationerna måste värnas ytterligare. Avvägningen mellan totalförsvarets behov och behoven av en fungerande individuell och kollektiv arbetsrätt skall vara ändamålsenlig.

Vi vill dock i rollen som frivillig försvarsorganisation och som utpekad remissinstans föra ett resonemang kring några av delarna i betänkandet:

Utredningen har haft i uppdrag att analysera behovet av ändringar i de hänvisningar som finns i 9 kap. lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, fortsättningsvis kallad totalförsvarspliktslagen, till annan arbetsrättslig lagstiftning.

Hur säkerställer man då att politiker och andra förtroendevalda stannar kvar i sina befattningar under skärpt/högsta beredskap?

I kap 3.7.2 Allmän tjänsteplikt, står något om allmän tjänsteplikt och uppdrag, är det då så att de omfattas av allmän tjänsteplikt utan anställningsavtal?

"...Antingen genom att den som är totalförsvarspliktig kvarstår i sin anställning och då är skyldig att utföra arbete enligt anställningsavtalet. Vidare kan plikten genomföras genom att den totalförsvarspliktige fullföljer ett uppdrag. Denne är då underkastad allmän tjänsteplikt så länge uppdraget fullgörs. Härmed avses såväl förtroendeuppdrag som uppdrag i affärsförhållanden (prop. 1994/95:6 s. 191)..."

En annan fundering är om **frivilliga och spontanfrivilliga**.

I kap 3.7.3 Frivillig personal och krigsfrivilliga, står det att FFO utbildar till befattningar i totalförsvaret, som avtalspersonal.

Men sedan står det "... Om beredskapen höjs kan de frivilliga tas i anspråk med allmän tjänsteplikt. ..." Hur menar de att detta ska ske, genom anställning eller att man genomför ett uppdrag (med tanke på punkten ovan)? Och hur är det då med spontanfrivilliga? Hur får man bra och kreativa (och även mindre bra) utförare att arbeta med totalförsvaret och inte mot (eller försvårar)? Upphandling?

Vi ser att det här är både svårt och otydligt, för både uppdragsgivare, avtalsparter och myndigheter att veta vad som gäller avseende frivilliga som resurser in till totalförsvarsviktiga och samhällsviktiga uppgifter i det civila försvaret när det inte innefattar civilplikt. Då blir det väldigt tydligt.

Vi ser därför att det i flera avseenden kan vara lämpligt att se över lagstiftningen och förtydliga frivilliga försvarsorganisationernas roll i totalförsvarslagstiftningen. Det finns viktiga funktioner inom de uppdrag som frivilliga försvarsorganisationerna som vi ser behöver säkras upp, en del uppdrag kan behöva omfattas av civilplikt framledes. Här kan vi exempelvis lyfta de viktiga uppdragen som våra instruktörer har att utbilda till olika befattningar till våra myndigheter. Frivilliga instruktörer som behöver vara frånvarande från sina ordinarie arbeten behöver beskrivas i arbetsrättens lagstiftning. Likaledes behöver vi säkerhetsställa att de personella förstärkningsresurser som frivilliga försvarsorganisationer ska leverera kan utbildas och övas utan att riskera att förlora sina ordinarie arbeten i fredstid, precis som värnpliktiga. Det finns idag inget skydd för dessa och heller ingen plikt för arbetsgivaren att bevilja ledighet för dessa. Den totalförsvars lagstiftning som man hänvisar till ger inget svar på hur dessa frågor ska hanteras för frivilliga inom frivilliga försvarsorganisationerna som ska kallas in i allmänna tjänsteplikten.

Vi vill även lyfta fram att den nu pågående utredningen om **En långsiktigt hållbar personalförsörjning av det civila försvaret Dir. 2023:II6** kommer att behöva linjera med de förslag som den här utredningen föreslår.

En sammanhållen totalförsvarslagstiftning som behandlar totalförsvarets olika delar är att föredra för framtiden. Det fragmenterade arbete som nu pågår i en rad olika betänkanden och som i alla olika delar föreslår små ändringar i nuvarande lagstiftning ger utrymme för att man i något avseende missar någon viktig detalj i helheten.

Vi vill ännu en gång tacka för att vi fått förtroendet att vara med och yttra oss om utredningen och ser fram emot en stärkt arbetsrättslig beredskapslagstiftning för totalförsvarets aktörer.

.....
Anna-Maria Axelsson, Förbundsordförande Sveriges Civilförsvarsförbund